

адже через глобальні природні та економічні зміни страхування стає передумовою мінімізації ризиків для цього виду діяльності.

Література:

1. Торік частка агросектору у ВВП України склала 13%: [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <https://agropolit.com/news/12492-chastka-agrosektoru-u-vvp-ukrayini-torik-sklala-13>.
2. Що нам треба знати про майбутнє, щоб зберегти позитивну динаміку експорту сільгосппродукції?: [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2785567-ci-moze-ukraina-prodovzuvati-narosuvati-eksport-silgospprodukcii.html>.
3. Україна увійшла до топ-3 експортерів аграрної продукції в ЄС: [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/1/649235/>.
4. Індексне страхування від погодних ризиків для сільгоспвиробників: [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <https://agronom.com.ua/indeksne-strahuvannya-vid-pogodnyh-ryzykiv-dlya-silgospvrobnykiv/>.
5. Синергія цифрових рішень: Компанія Syngenta придбала провайдера аграрних digital-сервісів Cropio: [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <http://agro-business.com.ua/2017-09-29-05-56-43/item/15071-synerhiia-tsyfrovykh-rishen-kompaniia-syngenta-ptydbala-provaidera-ahramnykh-digitalservisiv-cropio.html>.

Грицаєнко М.

*к.е.н., старший викладач кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*

*Таврійського державного агротехнологічного університету
ім. Дмитра Моторного*

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Створення соціально-економічних умов для охорони праці є найважливішим завданням для будь-якого підприємства, незалежно від форми власності, організаційно-правової форми господарювання і сфери діяльності, тому набуває особливої актуальності проблема пошуку нових інструментів її модернізації, одним з яких може стати соціальний капітал підприємства.

Соціальний капітал розглядається вченими як сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри [1, 2].

Охорону праці на підприємстві можна характеризувати багатьма показниками, у тому числі показниками травматизму, пов'язаного з виробництвом. За період 2010-2018 рр. загальна кількість нещасних випадків щорічно зменшувалась в середньому на 13,1% і становила в 2018 р. 3893 од. Кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками в розрахунку на 100 тис. працюючих щорічно скорочувалась в середньому на 5,4% і становила в 2018 р. 3,6 од. За даними Міжнародної організації праці [3], в Азербайджане на 100 тис. працюючих кількість травм на виробництві зі смертельним наслідком становила 3 од., Білорусі – 2,8 од., Ізраїлі – 1,2 од., Японії – 2 од., Сінгапурі – 1,2 од., Шрі-Ланки – 1,3 од. Тобто можна зробити висновок про те, що рівень виробничого травматизму в Україні (3,6 од.) є дуже високим порівняно з іншими країнами світу.

За 2010-2018 рр. витрати підприємств, які були зумовлені нещасними випадками, щорічно збільшувались в середньому на 1%, вартість зіпсованого устаткування інструменту, зруйнованих будівель, споруд – відповідно на 3,6%, сума штрафів, сплачена посадовими особами підприємства за порушення вимог законодавства про охорону праці, пов'язаних з нещасним випадком, у тому числі за його приховування – відповідно на 2,3%. Збільшення розміру витрат підприємств, пов'язаних із нещасними випадками, також свідчить про погіршення реального стану справ з охорони праці.

Для визначення впливу факторів на ефективність системи охорони праці підприємства був використаний метод аналізу ієрархій (MAI), який застосовується для розв'язання задач зі складною ієрархічною структурою. Його зміст полягає у розподілі

складних завдань на більш прості кількісні та якісні складові, після чого методами матричної алгебри проводиться обробка послідовних суджень експертів, які попарно порівнюють критерії та альтернати. Метод відповідає принципам системності та економічності, потребує залучення невеликої кількості експертів, дозволяє перевірити обґрунтованість та погодженість отриманих експертних суджень.

На 1-му рівні ієрархічної моделі визначено мету аналізу – оцінку ефективності функціонування системи охорони праці на підприємстві. Досягнення цієї мети обумовлюється важливістю відповідних чинників (елементів 2-го рівня): довіри і поваги працівників до керівного складу підприємства, довіри і взаємності між співробітниками одного ієрархічного рівня, навчання персоналу правилам безпеки та охорони праці, дотримання трудової та технологічної дисципліни, зовнішньому контролю безпеки та охорони праці на підприємстві, виділення коштів на матеріально-технічні засоби з охорони праці, матеріально-технічне забезпечення санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів на підприємстві. Нарешті, соціальний капітал, організаційні заходи та матеріально-технічне забезпечення охорони праці на підприємстві, які узагальнюють наведені чинники, утворюють елементи 3-го рівня ієрархії.

Рівні довіри і поваги працівників до керівного складу підприємства (як державних, так і приватних підприємств), довіри і взаємності між співробітниками одного ієрархічного рівня (колег) визначені на основі результатів національних щорічних моніторингових опитувань [4, с. 148-149]. Навчання персоналу правилам безпеки та охорони праці, дотримання трудової та технологічної дисципліни оцінені з врахуванням даних Фонду соціального страхування України. Зовнішній контроль безпеки та охорони праці, фінансування матеріально-технічного забезпечення охорони праці, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів на підприємствах визначено на основі даних Державної служби статистики України. В якості експертів при проведенні аналізу ефективності системи охорони праці залучені провідні викладачі кафедри цивільної безпеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

За глобальним вектором пріоритетів найвищу ефективність системи охорони праці на підприємстві обумовлює її матеріально-технічне забезпечення (глобальний вектор пріоритетів 0,4284), наступний чинник – організаційні заходи з охорони праці (глобальний вектор пріоритетів 0,3648). Разом з тим соціальний капітал підприємства, який оцінювався як рівні довіри до керівництва, а також довіри та взаємин між співробітниками одного ієрархічного рівня, має достатньо високий вплив на ефективність системи охорони праці – глобальний вектор пріоритетів дорівнює 0,2066.

Вважаємо, що позитивні зміни в системі охорони праці повинні досягатися не лише за рахунок удосконалення її організації та механізму фінансування. В комплекс заходів необхідно включити ті, що забезпечать формування суспільної взаємодії та згуртованості, зростання ступеня довіри, сприятимуть поширенню позитивних соціальних норм та цінностей, а також формуватимуть інститути, здатні до накопичення соціального капіталу. Ці заходи позитивно вплинуть не тільки на ефективність системи охорони праці окремих підприємств, а також на економічний розвиток країни в цілому.

Література:

1. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2017. – №5 – С. 58-64;
2. Формування соціального капіталу в інституційному механізмі аграрного ринку / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, В.П. Рябоконт, М.І. Грицаєнко та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 86 с.;
3. Fatal occupational injuries per 100'000 workers by economic activity [Online] // International Labour Organization - Available at: https://www.ilo.org/ilostat/faces/oracle/webcenter/portalapp/pagehierarchy/Page32.jsp?indicator=IN_FAT_L_ECO_RT&subject=OSH&locale=EN&datasetCode=A&collectionCode=YI&_adf.ctrl-

state=19wwuc2pht_25&_afrLoop=1354325486550326&_afrWindowMode=0&_afrWindowId=19wwuc2pht_22#!;

4. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір / За наук. ред. М.О. Шульги. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2017. – 198 с.

Губар К.

*“Публічне управління та адміністрування”, 2 курс
ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”
Науковий керівник – к.е.н., стар. викладач кафедри фінансів Завистовська Г. І.*

ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сучасний світ потерпає від екологічної проблеми. Зміна клімату, техногенні аварії та катастрофи, забруднення навколишнього середовища хімічними викидами, захворювання серцево-судинної та дихальної систем - усе це наслідки діянь людини. Власне, ці проблеми потребують вирішення не лише в Україні, а й в усіх країнах світу.

Для подолання хоча б третини цих проблем потрібен дієвий (економічно-фінансовий) інструмент, який забезпечив би суспільству відшкодування за нанесені екологічні збитки, став би стримувальним механізмом проти забруднення. Таким інструментом є екологічний податок.

Найважливішими інструментами реалізації екологічної політики в ЄС є фінансові або ринкові механізми, які здійснюються у вигляді податків, субсидій, торговельних дозволів, і як правило, відкрито закладаються в ціну продукту або послуги, створюючи тим самим приховані витрати, що забезпечують реалізацію екологічної, соціальної та економічної політики [1]. Фундаментом цього є максимальне забезпечення дотримання екологічних стандартів на всіх стадіях діяльності природокористувачів. Нині в країнах ЄС застосовується понад 520 різновидів екологічних податків, стимулюючи при цьому суб'єктів господарювання зменшувати викиди забруднюючих речовин [2].

Наприклад, Данія у вирішенні екологічних проблем має найбільший екологічний податковий дохід серед 34 країн ОЕСР та 5 країн-партнерів. У 2014 році податкові надходження, пов'язані з екологією, становили 3,97% ВВП, порівняно з 39% в середньому серед 39 країн. Данія має більш високі середні ставки податку на транспортне паливо (13,46 EUR/GJ), ніж на паливо, що використовується для опалення та технологічних цілей (2,2 EUR/GJ) або виробництва електроенергії (7,12 EUR/GJ); Данія має другу найвищу ставку податку на енергію на загальноекономічній основі - 5,95 євро на GJ (рис.1.1.) [3].

Carbon monoxide (CO)

Denmark

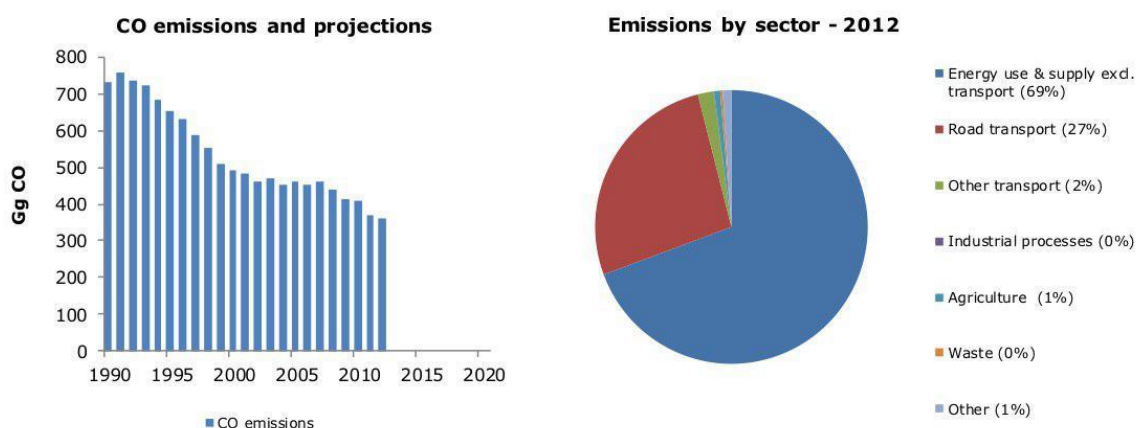

Рис . 1. Викиди оксиду вуглецю (CO) у Данії [3].